

ALMANNAMÁLARÁÐIÐ
EIRARGARÐUR 2
100 TÓRSHAVN

Dagfesting
28. januar 2015

Okkara j.nr.
15/00008-3

Málsviðgeri
Eyðun Christiansen

Tygara j.nr.

Viðv. Uppskotum til løgtingslógir um val til Løgtingið og val til kommunur.

Almannamálaráðið hevur 2. januar 2015 sent Kommunufelagnum uppskot til løgtingslógir um val til Løgtingið og val til kommunur, til hoyringar. Hoyringsfreistin var ásett til 26. januar, men Kommunufelagið heitti á Almannaráðið um at fáa freistina útsetta til 29. januar. Hetta varð játtað felagnum.

Sum skilst, er høvuðsbroytingin í uppskotinum – til broytingina av løgtingsvallógini – at valstøðini við veljarum niðanfyri 100 fólk verða avtikin. Grundgevingin fyri hesi áseting er, at smáu valstøðini ikki í nøktandi mun taka atlit til veljaraanonymitet. Sum skilst snýr tað seg mest um at taka hetta atlit til veljararnar av smáu flokkunum.

Ítøkiliga bakgrundin fyri uppskotinum um at avtaka valstøðini á undir 100 veljararar er ein kanning (“ein nærri kanning”), sum kemur til ta niðurstøðu, at eitt valstað eigur at hava í minsta lagi 175-230 veljarar, so tað á hvørjum valstaði eru millum 150-200 atkvøður til løgtingsval. Kortini siga viðmerkingarnar, at tað hevði verið eitt ov ógvusligt lop at hækka støddina á valstøðunum frá 10 til 200 veljarar, og tí er minsta støddin ásett til 100 veljarar.

Kommunufelagið heldur, at kanningin, ið sipað verður til, átti at verið lögð fram saman við lógaruppskotinum, so almenningurin fekk høvi til at eftirkanna grundarlagið aftan fyri uppskotið.

At uppskotið mælir til minstu stødd á 100 veljarar, meðan fakliga kanningin mælti til umkring 200, er sum nevnt sambært viðmerkingunum orsakað av, at 200 er eitt “ov ógvusligt lop”. Skulu hesi orð skiljast so, at Almannamálaráðið viðurkennir, at onnur atlit eru, sum eru í kapping við atlit til veljaraanonymitet? Ella kunnu orðini haldast at merkja okkurt annað? Undir øllum umstøðum sleptst illa undan at sita eftir við tí fatan, at talið 100 sum minsta mark av veljarum er tilvildarliga valt.

Hetta merkir kortini ikki, at Kommunufelagið tekur undir við, at veljaraanonymitetur vigar so mikið, at øll onnur atlit eiga at víkja. Skilligt er, at ávís valstøð, m.a. á útoyggj, eru so smá, at vantandi anonymiteturin kennist sum ein trupuleiki. Hinvegin er mong valstøð, sum liggja upp

móti 100 veljarum, har veljararnir á staðnum eru glaðir fyri valstaðið. Á fleiri slíkum støðum bera fólk ótta fyri, at avtøka av valstaðnum fer at hava við sær, at áhugi fyri vali og valluttøka fer at minka. Serliga er hetta galdandi fyri støð, har langt er at koyra frá verandi valstøðum til størri støð, skuldu tey smærri verið niðurløgd. Vit kunnu nevna dømi sum valstøð t.d. í Hovi, Fámjin ella Sandvík.

Eisini eru valstøðini partur av gamlari skipan, ið virkar sum valpolitiskt Føroyakort, ið gevur okkum týðandi upplýsingar um veljaraatburð í Føroyum, ið ikki lættliga fæst á annan hátt.

Tað tykist ikki sjálvsagt, at atlit ið til veljaraanonymitet eigur at viga tyngri enn nevndu lokalu og fólkærðisligu atlit, ið tala fyri øvugta úrslitinum. Veljaraanonymitetur man hava havt stóran týdning í eldri tíð, áðrenn rætturin hjá vanligu fólkinum at velja varð so væl viðurkendur, sum hann er í dag. Undir øllum umstøðum er stórur vandi at missa meira fyri minni, um atlit til anonymitet verður nýtt sum grundgeving fyri at kollvelta gamlar fólkærðisligar skipanir.

Skal hetta atlit til anonymitet viga so mikið, sum lagt verður upp til í hesum lógaruppskoti, so vildi verið frægari at farið meira varliga fram og t.d. avtikið heilt smáu valstøðini niður í 10-30 fólk. Í slíkum førum hevði eisini verið hóskandi at tikið atlit til, um fólk ið á staðnum er fyri hesum. Sum skilst eru fólk á ávísing av smæstu valstøðunum sinnað at lata valstaðið niðurleggja. Á slíkum støðum kundi broytingin verið framd. Eisini kunnu millumloysnir hugsast, so sum at lata "valstøðini" halda fram sum nú, men hava felags uppteljing á størri stað.

Av øðrum meira tekniskum viðurskiftum, sum lógaruppskotini geva felagnum høvi til at viðmerkja, eru serliga hesi niðanfyri.

Uppskotið til broytingar av báðum lógum taka ikki nøktandi atlit til tækniligar móguleikar. Valini kundu t.d. verið munandi skjótari avgreitt, um t.d. vallistar og sjálvi valini vóru digital. Veljarin kundi valt á teldu við einum "touch" skermi. Nógvar loysnir kunnu hugsast, og skal Kommunufelagið ikki vísa á neyvt, hvørjar tær eiga at vera, men meira yvirskipað vísa á, at nútímans tækniligir móguleikar ikki tykjast at vera gagnnýttir nevniligt í uppskotunum.

§ 7 í uppskoti til kommunuvallógini vísir til skeiva grein. Har eigur helst at standa § 5, stk. 1, nr. 3.

Uppskotini í ávikavist § 14, stk. 3, og § 20, stk. 3, kundu verið betur orðað, tí orðingin hevur elvt til tulkingartrupuleikan, hvørt hjálparfólk skulu bíða við at atkvøða inntil tá, ella um tey kunnu atkvøða allan dagin, men kunnu (uttan at skula) bíða til hølina eru stongd. Helst átti okkurt at staðið um, at tey kunna velja fyrr um dagin, men eisini hava rætt til at velja, tá vanligu valið er liðugt.

Helst eru § 18, stk. 5, nr. 3, og § 31, stk. 4, í báðum í uppskotum í so strong við tí, at tað er grund til at ógilda, um annað enn krossur er skrivað. Helst er nóg mikið við seinna partinum um ikki at geva slíkt eyðkenni, at tað sæst, hvør veljarin er.

§ 20 í uppskoti til kommunuvallógini um uppgerð av valinum er ógreið og trupul at skilja.

At enda skal viðmerkjast, at umhugsast kann, hvørt atkvøðuseðlarnir áttu at haft ein atkvøðuteig ella atkvøðukassa eitt nú longst til høggru út fyri navninum/floksnavninum. Fólk ivast ofta í, hvar krossurin skal setast. Hesin ivi hevur fleiri ampar við sær, t.d. at krossur verður settur bæði framman og aftan fyri navnið.

Vegna
Kommunufelagið

Heðin Mortensen
Formaður

Eyðun Christiansen
Stjóri